

SZÍNHÁZ

TOUR DE BRECHT

Ez a brechti epikus színház.

Ez a brechti epikus színház?

Igen. – Igen?

Talán. – Talán?

És sorolhatnám tovább, hosszan ugyanazon mondatok, mondat értékű szavak kijelentő és kérdő, kérdő és kijelentő változatát, mert sem kijelenteni nem tudom önmagamat, sem kérdezni nem tudom önmagamtól megnyugtató módon, mert minden kijelentés kérdést indukál bennem és fordítva, minden kérdés után felmerül, hátha mégsem kell hitetlenkedni, hiszen az előadás nem unalmas, nem érdektelen, nem naiv, nem didaktikus, ahogy, bevallom, olykor-olykor gondoltam.

De akkor milyen?

Amikor először láttam, szinte kizárólag elmarasztaló, fanyalgó vélemények után, talán, mert nagyon rosszra számítottam, mondhatom, kellemesen csalódtam, de az is igaz, hogy nem lelkesített fel. Lényegében jól kigondolt, kevés eszközzel következetesen kivitelezett előadásnak találtam Zsótér Sándor (Budapest) rendezését. Amikor írás előtt tisztázandó még néhány kérdés, gondoltam, viszont másodszor néztem meg, bevallom, untam. A rendezői kéz szerkesztési munkáját dicsérő mechanizmus és az ezt üzemben tartó színészi fegyelem ekkor is működött, de – talán mert jobban mögé láttam, kiismertem a szisztémát – az, ami a színpadon történt, szinte már nem is érdekelt.

Kétségtelen, hogy minden egyes epizódnak van az életből ismert, sőt saját élettapasztalatunk által is könnyen hitelesíthető valóságtartalma. Igaz, hogy aki jó, az mindig pórul jár, becsapják, kisemmizik, hogy a gazdagok önzőek és lelketlenek, hogy a hatalom korrupt, a pénz, ha van, minden akadályt legyőz(het), ha nincs, tehetetlenek, bénák leszünk.

Brecht valóságismerete kiváló, pontos.

Vagy arról lenne mégis szó, hogy nem szeretem Brechtet?

Hát nem kifejezetten rajongok érte, illetve van műve, mellyel nem sikerült közvetlenebb kapcsolatba kerülni, s ilyen *A szecsuaíni jóember* is, amit nem sokkal a vígszínházi előadás után a pesti vendégrendező Újvidéken színpadra szerkesztett. Azt tudom, és vállalom, hogy a hiba nem Brechtben és nem ebben a szociológiailag/közgazdaságtanilag/erkölcsileg igaz példázatban, hanem bennem van. De nem tehetek róla, zavar, hogy itt csak történetek vannak, amelyeket elmondanak, közölnek velünk, és nincsenek színpadi szituációk, amelyeket el lehetne/kellene játszani. Feltehetőleg a Brecht-darab szárazságát,

szikárságát kívánta feledtetni a rendező, amikor egy interjúban ekképpen érvelt: „... nem beszédek mondanak a szereplők tanító célzattal. A történet egy utcalányról szól, aki szerelmes lesz és elhagyja a szerelme, hol van itt a hidegség, hol van itt a távolságtartás? Sehol.” Ha erről szólna *A szecsuaíni jóember*, valóban nem éreznénk hidegséget, nem lennénk távolságtartók. De nem erről szól, illetve erről is csak annyira, mint a másokon segítő utcalány életének rokonok, barátok, háztulajdonosnő okozta keserűségéről. Persze, egyáltalán nem hiba, hogy másról is szól a darab, mint Sen Te szerelmi csalódásáról, például – ahogy maga Brecht írta – arról, hogy „embert ember kizsákmányol”, de csak szól, és a színpadon ez nem játszódik le.

Ahhoz nem fér kétség, hogy a rendezőnek (Ambrus Mari díszlet- és Benedek Mari jelmeztervező segítségével) sikerült mindössze néhány kellékkal kialakítani az előadás látványvilágát, de sem a kínaiak hagyományos kerékpárkultuszát idéző körbe-körbe karikázás, sem a színes legyezők és napernyők, sem pedig a szociológiai jelképnek tekinthető kordé nem pótolják a színpadi cselekmény hiányát. Bár, nem győzöm hangsúlyozni, itt minden jól ki van találva, és szinte következetesen működik. Kezdve attól, hogy az üres színpad közepére szerkesztett square valóban találó, kiváló ötlet, nemcsak azért, mert körbe lehet karikázni úgy, hogy mindenki egy irányban halad, de szemben a többiekkel különböző jó lélek utcalánnyal, akinek viszont a többiekkel eltérően jelképes színű piros biciklije van, hanem azért is ügyes megoldás a színpad közepén levő virágcserepekkel teli körágyás, mert az utcai, országúti körforgalmat idézik emlékezetünkbe s a cserepek ide-oda rakosgatása, bár lényegében látszat- vagy pótcselekedet, feledtetni tudja a színpadidegen tömény epikát. Hasonlóképpen jó ötlet a kordén közlekedő háztulajdonosnő legyezőjének vitát lezáró csattanása. Szép a színes napernyők forgása. Hatásos az ugyancsak körbe rendezett lakodalmi jelenet kezdete, amíg a nárszép türelmesen, majd egyre türelmetlenebbül várja/követeli a menyasszony egyetlen rokonát, a nagybácsit, nem tudván, hogy nagybácsi nincs, Sen Te szokott átöltözni nagybácsivá, hogy lecsillapítsa a kedélyeket, s hogy kemény szívvel rendre utasítsa azokat, akiket a jó lélek utcalány képtelen megregulázni, elutasítani. S még néhány valóban szépen megoldott jelenete van az előadásnak, de mivel az egésznek nincs drámai ereje – tétje sincs. A vizuálisan szép jeleneteket színházban megengedhetetlenül közömbösen, érdektelenül szemlélem, akárcsak a színészek valóban csodálatos fegyelmet tanúsító, csupán szövegfelmondásra korlátozott munkáját. Játék, szerepformálás ezúttal nincs, csak szövegmondás van, amit elsősorban az utcalány/nagybácsi kettős feladatát ellátó Nagypál Gábor hajt végre pontosan, minden érzelmet kiiktatva, szenttelenül, míg például Krizsán Szilvia háztulajdonosnőként vagy Német Attila az utcalányt elhagyó pilótaként láthatóan igyekszik legalább némi szenvedélyt tanúsítani. A többiek – Ábrahám

Irén, Figura Terézia, Kőrösi István f. h., Magyar Attila, Mezei Kinga a kétféle stílus között egyensúlyoz/ingadozik. Külön kell szólni Faragó Edit Jang asszonyáról és Szorcsik Kriszta vízárúsáról. Nem értem, miért különbözik mind jelmeze (fehér, kislányos túllruhát visel), mind beszédmódja (sikong) szerint az utcalány leendő anyósa az előadás többi szereplőjétől. Biztos van ennek magyarázata, de erre nem sikerült rájönni. Szorcsik Kriszta férfiszerepet kapott, ő Vang, a vízárús, a hagyományos brechti narrátor. Nem világos, miért kellett ezt a szerepet nőre osztani, de tény, hogy Szorcsik Kriszta arra mutat példát, amire az előadásban senki: hogyan lehet valaki egyszerre szenttelen, és fejezhet ki mélységes fájdalmat.

Brecht elég ritka vendég nálunk, kivált példabeszédei fordulnak meg ritkán színpadainkon, amit sajnálhatunk, ugyanakkor viszont nem valószínű, hogy a nézőkben nem mindig bővelkedő Újvidéki Színház megengedhet magának egy ilyen, minden szakmai pontosság ellenére is közönségriasztó előadást.

Ha hasonlatot keresnek Zsótér Brecht-rendezésére, azt mondanám, hogy az előadás olyan, mint egy kirakatbábu, szép az alakja, tökéletesek a vonalai, kecsesek az idomai, de aligha jutna bárkinek is eszébe, hogy eltöltsön vele egy éjszakát.

GEROLD László